

BERÉNYI MARIANNA EGY KIÁLLÍTÁS UTÓKORA

IKét év után, június elején bezárt a Petőfi Irodalmi Múzeum *Önarckép álarcokban* című kiállítása, amely az Arany János születésének 200. évfordulójára meghirdetett emlékvé egyik kiemelt eseménye volt. A PIM igyekezett az erre a célra elnyert bőséges fejlesztési támogatást úgy felhasználni, hogy a projektek ténylegesen, érzékelhető módon formálják, frissítsék a közlemézetben, köztudatban, sőt a közoktatásban rögzült Arany-képet. A pályázatok, a kedvező áron kínált múzeum-pedagógiai foglalkozások, közönségprogramok, a kiállításról megjelent számtalan újságcikk és híradás, valamint az országot bejáró Arany 200 busz mini-kiállítása a most iskolás generáció számára a korábbinál izgalmasabb Arany-kép megismerését tette lehetővé. A Petőfi Irodalmi Múzeumban bemutatott tárlat az emlékkiállítások hagyományán túllépve, szokatlan megoldásaival arra készítette a látogatót, merjen másként gondolkodni a költőről, szakítson a rögzült sztereotípiákkal, a szakma számára pedig jelentős eredményekkel bíró eseménnyé váljon.

szokatlan megoldásaival arra készítette a látogatót, merjen másként gondolkodni a költőről, szakítson a rögzült sztereotípiákkal, a szakma számára pedig jelentős eredményekkel bíró eseménnyé váljon.

IAz intézmény arra is hangsúlyt helyezett, hogy a közönség ezeket az eredményeket a kiállítás lebontása után is élvezhesse. Az Arany-életmű digitalizálása, a tárgyi emlékek restaurálása, a kiállítás virtuális térbe áthelyezése ugyanazt a célt szolgálja, mint a témában megjelent több kiadvány. Az *Arany család tárgyai* című relikviakatalógus (összeállította: Török Zsuzsa–Zeke Zsuzsanna) a közgyűjteményekben őrzött hagyatéokra fókuszál, bútorokon, használati tárgyakon, ruhadarabokon keresztül ismerhetjük meg a családtagok életét és mindennapjait.

az Arany-életmű digitalizálása, a tárgyi emlékek restaurálása, a kiállítás virtuális térbe áthelyezése ugyanazt a célt szolgálja, mint a témában megjelent több kiadvány.

IAz „Egyszóval... a költészet” – *Arany-verselemzések* kötet szerzői tanárok és egyetemi oktatók. Nem céltalanul! A kötetben olvasható új Arany-életrajz, valamint Szabó T. Annának a modern költészet Arany-értéséről írott esszéje mellett feltehető nyolc szövegelemzés a megújuló Arany-oktatás kulcsa is lehet.

Az *Önarckép álarcokban* kiállítás világát a tárlat katalógusa őrzi meg leginkább az utókor számára. A méreletes kötet eleve úgy készült, hogy az elmélyülésre vágyó látogató összeolvashassa azt a kiállítással, azaz a katalógus ne csupán összegzője legyen az ott bemutatott anyagnak, és ne csak apropó, hogy a PIM tematikus tanulmánykötetet jelentethessen meg bőséges képanyaggal.

a tárlat katalógusa őrzi meg leginkább az utókor számára

IPrőhle Gergely *Nem üvegházi növény* bevezetője után Vaderna Gábor *A modern Arany* című írása Babits Mihály újszerű látásmódjával nyitja meg gondolatmenetét, majd a jelenkori kiállítás új távlatait összegzi. Ezek mindegyike a katalógus

szövegeiben is tetten érhető. Ilyen a kiállítás kettős szerkezete, az egymással párhuzamosan, olykor szembeállítva futó életrajz és életmű, a Petőfivel való viszony története, az Arany-muzeológia és az Arany-értés önreflexív bemutatása.

¶ A kötet első nagyobb fejezete magára a kiállításra fókuszál, annak kurátori, muzeológiai alapvetéseit fogalmazza meg. Kalla Zsuzsa tanulmánya egyfajta alapvetés, hogyan hangolódott rá a kortárs emlékezetgyakorlatra a kiállítást létrehozó munkacsoport, milyen hagyományokat, reflexeket, társadalmi elvárásokat vettek figyelembe, hogy munkájuk valódi emléknymot hagyhasson. Ugyancsak ő tér ki a kiállítás koncepciójának bemutatására, lehetőséget adva azoknak is a térbeli összefüggések megértésére, akik személyesen nem láthatták a tárlatot. Csak ezután következik a különböző terek, teremrészek bemutatása (Kalla Zsuzsa, Kaszap-Asztalos Emese, Sidó Anna), ami a kötetben képes műtárgyjegyzékkel kiegészülve a textuális dimenziójába fordítja a térbeli összefüggések tapasztalatait. Sajnos a kiállítás egyik legfontosabb eleme, a tárlat kivezető szakaszában látható filmek tartalma a kötetben nem érhető el. A rövid interjúkban markánsan elkülönülő területek közismert képviselői osztották meg Arany Jánossal kapcsolatos gondolataikat, ezáltal nem lezárva, hanem tölcserűen kitérve a tudás, az ismeretátadás, a közös gondolkodás világát. Szerencsére ez sem veszett el, a pim.hu/hu/pim-media/arany-200 weboldalon 200 író, költő, irodalmár, zenész, közéleti személyiség néhány perces interjúi között továbbra is böngészhetünk.

sajnos a kiállítás egyik legfontosabb eleme, a tárlat kivezető szakaszában látható filmek tartalma a kötetben nem érhető el

szerencsére ez sem veszett el, a pim.hu/hu/pim-media/arany-200 weboldalon 200 író, költő, irodalmár, zenész, közéleti személyiség néhány perces interjúja között továbbra is böngészhetünk

Arany László apja halála után nem egy nagy gyűjtemény létrehozásában gondolkodott, hanem a relikviákat megosztotta Nagyszalonta, Nagykőrös, Debrecen, Geszt és több budapesti intézmény között

¶ Az interjúkhoz hasonlóan a katalógus második egysége is túlmutat az Arany-kiállítás szó szerint vett terein. Az *Archívumok: Arany János és a közgyűjtemények* fejezetben a fontosabb Arany-gyűjtemények történetéről olvashatunk. Mindez a későbbi kiállítások, kutatások szempontjából kulcsfontosságú, hiszen Arany László apja halála után nem egy nagy gyűjtemény létrehozásában gondolkodott, hanem a relikviákat megosztotta Nagyszalonta, Nagykőrös, Debrecen, Geszt és több budapesti intézmény között. Ennek megfelelően Mázi Béla az Akadémiai Könyvtárban, Rózsafalvi Zsuzsa az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött anyagok sorsát mutatja be. Keszeg Anna a költő közgyűjteményi utóéletét vizsgálja, felhíva a figyelmet, hogy a múzeum korántsem marginális helyszíne egy kulturális/irodalmi jelenségről való tudásnak. Épp ellenkezőleg: a legfontosabb, hiszen az oktatási intézményeknél is természetesebben tudja a tudás népszerűsítésének feladatát ellátni. A nagyszalontai és a nagykőrösi Arany-emlékmúzeumokat pedig az új muzeológia szempontjából elemzi: mennyire képesek transzparenssé tenni a múzeum és a gyűjtemény kialakulásának logikáját, mennyire képesek dialógust kezdeményezni látogatóikkal, illetve mennyire képesek látványukban korszerűek lenni. Ehhez kapcsolódik Kalla Zsuzsa újabb

írása, amely a PIM 1957-es Arany- emlékkiállítására fókuszál. A szerző feltárja a kiállítás létrejöttének, működésének körülményeit, hatását, de kitér az 1967-es, majd az 1982-es és a 2002-es tárlatok muzeológiai elképzeléseire, eredményeire és hiányosságaira, valamint az adott korszak művelődéspolitikájára.

¶ A katalógust a tanulmányokat felvonultató harmadik rész zárja le. Ezek egyike sem független a kiállítástól, annak egy-egy elemére, részletére reflektál. Géra Eleonóra a gyakran „vidéki” költőként aposztrofált Arany fővárosi életének hátterét tárja fel. Miként látta a hivatali kötelességei miatt ide költöző költő a robbanásszerű fejlődésnek indult Budapest visszas jelenségeit? Hol szeretett pihenni? Kedvenc helyéről, a Margitszigetről azonban már nem ő, hanem Eplényi Anna ír. A cikk kiindulási pontja egy Nagyszalontán őrzött, Arany által rajzolt térkép. A szerző célja, hogy megtisztítsa a 20. század tér foglalatásaitól a szigetet, majd megrajzolja az 1880-as évek Margitszigetének lírai tájképét.

¶ A kötetből Arany János hosszú hivatalnoki pályafutása sem hiányozhat: Gábori Kovács József a költő akadémiai titkárnoki tevékenysége mellett az akadémiával való sokrétű kapcsolatáról is megemlékezik. Kaszap-Asztalos Emese egy különleges témát vesz elő: a kiállításban látható karikatúrák kapcsán az Arany-életmű sajátos vonatkozásait mutatja be, főleg miután magához a költőhöz is közel állt ez a műfaj, saját maga is rajzolt torzképeket. A tanulmányból éppúgy felsejlik Arany kapcsolatrendszere, mint Kovács Ida szövegéből, aki Arany, illetve a 19. század második felében egyre mozgalmasabbá váló szobrászat viszonyát kutatja. A stafétabotot Sidó Anna veszi át, aki már a költőt, valamint életművének szimbolikus alakjait ábrázoló szobrászati alkotásokat, különösen a Toldi-ábrázolásokat helyezi középpontba. Ugyancsak a zárófejezetben találjuk Tarjányi Eszter posztumusz tanulmányát Arany utoljára, Hajnal Péter álnév alatt megjelent versének összefüggéseiről. Nemcsak Arany életében volt utolsó a vers... A neves irodalomtörténész a kiállítás megnyitóján még a múzeummal ünnepelet, a katalógus bemutatóját azonban már nem élhette meg.

¶ Bár egyszerűnek tűnik a kötet szerkezete, kell egy kis rutin, hogy megtaláljuk a képekhez tartozó leírásokat, a leírásokhoz tartozó képeket. A befektetett munka azonban megtérül, ha összerakjuk a mozaikot, a borító pixelesen elmosódó Arany-portréja helyett éles kontúrokkal megrajzolt képpel gazdagodhatunk, úgy, hogy a múzeumi munka, a kurátori gondolkodás, a muzeológiai szempontok, az emlékezetpolitika összetett szempontrendszere is határozottan kirajzolódik.

a cikk kiindulási pontja egy Nagyszalontán őrzött, Arany által rajzolt térkép

a kiállításban látható karikatúrák kapcsán az Arany-életmű sajátos vonatkozásait mutatja be, főleg miután magához a költőhöz is közel állt ez a műfaj, saját maga is rajzolt torzképeket

Önarckép álarcokban, A Petőfi Irodalmi Múzeum Arany János-kiállításának katalógusa. Főszerkesztő: Vaderna Gábor, szerkesztők: Kalla Zsuzsa, Kaszap-Asztalos Emese, Sidó Anna, PIM, Budapest 2018

